

VAN: MIVD/CIU
AAN: zie verzendlijst
ONDERWERP: MIVD INTSUM
VOLGNUMMER: 002/04 februari 2003
SIC: UAJ/UCG/UDG
AFGESLOTEN: 040800Zfeb03

INHOUD

- 2.1. IRAK
 - 2.1.1 Tussenrapport UNMOVIC aan de VN

2.1 IRAK

2.1.1 Tussenrapport UNMOVIC aan de VN

Op 27 januari jongstleden heeft het hoofd van UNMOVIC, Hans Blix, zijn rapport met betrekking tot Irakese massavernietigingswapens en overbrengingsmiddelen aan de VN-Veiligheidsraad (VNVR) toegelicht. Hier volgt een samenvatting.

Vanaf 1991, toen door middel van VN-resolutie 687 Irak werd opgelegd opgave te doen van de voorhanden zijnde massavernietigingswapens en langeafstandsraketten en deze opgave te laten controleren door UNSCOM en het IAEA, heeft Irak niet werkelijk geaccepteerd dat het land in dit opzicht moest ontwapenen. Dat geldt ook nog vandaag de dag. Blix stelt dat in plaats van een proces van "declare and verify" mogelijk te maken, Irak verstoppertje speelt. Een gegeven bij de huidige inspecties is dat eerder UNSCOM grote hoeveelheden chemische wapens alsmede uitgebreide productiefaciliteiten voor biologische wapens heeft kunnen vernietigen. De aanzienlijke infrastructuur voor het nucleaire programma van Irak werd door het IAEA vernietigd en splijtstoffen werden uit Irak afgevoerd.

Een drietal vragen houdt UNMOVIC (hans bezig:

- Hoeveel niet opgegeven massavernietigingswapens van voor 1991 zijn nog aanwezig en bruikbaar?
- Zijn massavernietigingswapens geproduceerd na 1998 (gedwongen vertrek UNSCOM) en, zo ja, waar bestaat die productie dan uit?
- Hoe kan worden voorkomen dat Irak in de toekomst opnieuw overgaat tot de productie van massavernietigingswapens?

Nadat Irak op 16 september 2002 akkoord was gegaan met hervatting van de inspecties werd op 8 november 2002 resolutie 1441 aangenomen die van Irak onmiddellijke, onvoorwaardelijke en actieve medewerking aan de inspecties verlangde. Blix stelt dat Irak

vrij goed meewerkt daar waar het inspectieproces in het geding is. Er werd bijna zonder uitzondering snel toegang verleend tot alle plaatsen die de inspecteurs wilden controleren. Verder werd steun verleend bij het herinrichten van het UNMOVIC-kantoor in Bagdad en het opzetten van een vestiging in Mosul (Noord-Irak). Problemen hebben zich alleen voorgedaan bij de inzet van de aan UNMOVIC ter beschikking gestelde U2 (verificatievluchten) en bij vluchten met de eigen helikopters. Daarnaast maakt Blix gewag van ontzette beschuldigingen van spionage door de inspecteurs en 'spontane' demonstraties tegen UNMOVIC.

Blix toonde zich echter niet tevreden met de inhoudelijke medewerking. Irak wordt geacht actief medewerking te verlenen. Dat is niet het geval. De Irakese verklaring van 7 december 2002, waarin op 12.000 pagina's een opgave werd gedaan van de status van alle programma's op het gebied van massavernietigingswapens en raketten, is niet ingegaan op reeds bij de Irakese regering bekende, openstaande vragen. Die vragen impliceren overigens niet dat Irak nog over massavernietigingswapens beschikt. Het bewijs van het tegendeel is echter ook niet gelavend. Het probleem is dat Irak zich op het standpunt stelt dat de inspecteurs moeten bewijzen dat er nog massavernietigingswapens zijn terwijl de VN als uitgangspunt heeft dat Irak moet bewijzen dat alles op dat gebied is vernietigd dan wel moet aangeven waar eventuele restanten liggen.

Ten aanzien van chemische wapens stelt Irak dat het slechts op kleine schaal VX heeft geproduceerd, van slechte kwaliteit (en dus niet inzetbaar gemaakt) en dat in 1991 heeft vernietigd. UNMOVIC beschikt echter over aanwijzingen (ook uit Irakese bron) dat veel grotere hoeveelheden van veel betere kwaliteit zijn geproduceerd die in (een deel van) 19.500 bommen met chemische lading zijn verwerkt. Van deze bommen zouden 13.000 stuks zijn gebruikt in de oorlog met Iran (tussen 1983 en 1988) zodat 8500 bommen met circa 1000 ton chemische lading niet verantwoord zijn. Verder bleken de onlangs ontdekte 122mm raketkoppen, geschikt voor een chemische lading, in een relatief nieuw bunkercomplex te liggen hetgeen impliceert dat men thans niet kan stellen die koppen 'vergeven' te zijn. Daarnaast hebben de inspecteurs op een tweetal andere plaatsen vondsten gedaan die eveneens vragen oproepen.

Irak heeft opgegeven 8500 liter anthrax te hebben geproduceerd en die in de zomer van 1991 te hebben vernietigd. Zowel ten aanzien van de geproduceerde hoeveelheid als ten aanzien van de eventuele vernietiging heeft Irak geen overtuigend bewijs kunnen leveren (het heeft zelfs eerder bekende documenten naderhand gewijzigd). UNMOVIC houdt nadrukkelijk de optie open dat in ieder geval een deel van de anthrax nog voorhanden is, dan wel in een later stadium nog is geproduceerd.

Ten aanzien van de overbrengingsmiddelen blijven belangrijke vragen ten aanzien van het aantal SCUD's dat Irak nog heeft bestaan. Irak kan geen overtuigend bewijs leveren van het verbruik dan wel de vernietiging van het SCUD-bestand. Op de door Irak ontwikkelde Al Hussein met een bereik van 650 km, die wordt beschouwd als het meest bedreigende overbrengingsmiddel voor massavernietigingswapens waarover Saddam Hussein zou kunnen beschikken, wordt in het rapport van Blix verder niet ingegaan. Ten aanzien van bestaande, door Irak 'niet-verboden' genoemde, raketprogramma's heeft UNMOVIC vragen bij het bereik van zowel de Al Samoud 2 als de Al Fatah raketten (varianten SCUDs). Beide raketten hebben bij proeflanceringen afstanden afgelegd (183 km respectievelijk 161 km), uitgaande boven het door de VN toegestane bereik van 150 km. Daarnaast wijkt de diameter van de Al Samoud af van het toegestane maximum. Een grotere diameter betekent meer ruimte voor brandstof, waardoor de motor gedurende een langere tijd stuwung kan leveren en het bereik toeneemt. Tevens is infrastructuur voor de productie van raketten hersteld en heeft men import van onderdelen en andere benodigheden voor het raketprogramma vastgesteld.

Tenslotte besteedt Blix in zijn rapport aandacht aan het personele aspect van de Irakese wapenprogramma's. Enerzijds worden recent 3000 pagina's aan documenten gevonden bij een wetenschapper thuis (hetgeen voedsel gaf aan een reeds langer bestaand vermoeden dat documenten bij medewerkers thuis worden bewaard) en anderzijds bliken interviews met wetenschappers erg lastig te houden. In interviews personen bliken niet zonder de

aanwezigheid van Irakese officials te willen praten met de inspecteurs hetgeen een open gedachtawisseling nagenoeg uitsluit.

In zijn 'State of the Union' onderstreepte de Amerikaanse president de facto de zienswijze van Blix: Saddam Hoessein heeft tot op heden geen afdoende antwoord gegeven op vragen naar de status / verblijfplaats van door Irak geproduceerde massavernietigingwapens. In een officiële, Irakese reactie werd verwezen naar uitpraken van UNSCOM, het IAEA en zelfs van ex-president Clinton dat Irakese programma's voor de productie van massavernietigingwapens waren beëindigd en dat Irak nagenoeg alle verplichtingen was nagekomen. Ook gebrek aan medewerking met UNMOVIC werd ten stelligste ontkend.

Beoordeling

Het tussenrapport van Blix is in zeer voorzichtige bewoordingen gesteld. Men heeft niet of nauwelijks harde aanwijzingen voor het bezit dan wel het continueren van programma's voor massavernietigingwapens kunnen vinden. Men heeft slechts kunnen vaststellen dat Irak er tot op heden niet in is geslaagd, of er niet in heeft willen slagen, antwoord op de vragen van de inspecteurs (en daarmee van de VNVR) te geven. Antwoorden zijn onvolledig, ontwijkend of ontbreken en lijken in een aantal gevallen zelfs onjuist. Om alsnog deze antwoorden te krijgen, stelt Blix meer tijd nodig te hebben. Die tijd is hem gegeven, in ieder geval tot de volgende tussenrapportage op 14 februari aanstaande.

Op dit moment beschikt Irak niet over faciliteiten om op korte termijn voldoende splijtstof te produceren voor de aanmaak van een nucleair wapen. Het land heeft hiervoor een aantal jaren nodig; ondersteuning daarbij vanuit het buitenland is noodzakelijk. Bij het eventueel illegaal beschikbaar komen van splijtstof is Irak in staat binnen één jaar een simpel nucleair wapen te ontwikkelen. Wel is Irak in staat zonder grote problemen en in korte tijd een radiologisch wapen te ontwikkelen. Irak beschikt waarschijnlijk over een restant aan biologische strijdmiddelen, waarvan de werking inmiddels evenwel sterk gereduceerd is. Men wordt in staat geacht om op kleine schaal de productie van biologische strijdmiddelen te hervatten. Het land beschikt waarschijnlijk over een strategische hoeveelheid chemische strijdmiddelen zoals zenuwgas en mosterdgas. Gezien de beschikbare kennis en kunde moet men in staat worden geacht de productie van chemische strijdmiddelen relatief gemakkelijk te kunnen hervatten. Irak bezit waarschijnlijk nog een dozijn ballistische raketten met een bereik ruim boven het toegestane maximum (de door Irak ontwikkelde Al Husein met een bereik van 650 km), aangevuld met een onbekend aantal Al-Samoud en Al-Fatah raketten.

Irak heeft dus nog het nodige uit te leggen. Blix zal, voorafgaande aan zijn hiervoor genoemde tussenrapportage, op 8 februari in Bagdad nog overleg voeren. Op 5 februari zal de Minister van Buitenlandse Zaken van de VS, Colin Powell, de VNVR het nodige "bewijs" tonen dat Irak niet meewerkt aan het inspectieregime (resp. de inspecties actief poogt te ontduiken). Tegen de achtergrond van de recente verklaring van president Bush, dat besluitvorming omtrent een eventuele oorlog tegen Irak eerder weken dan maanden in beslag zal nemen, is het de vraag of Irak nog 'in de gelegenheid' zal zijn te voldoen aan de eisen van de VN-Veiligheidsraad.

Vragen en/of opmerkingen over de inhoud van dit INTSUM richten aan
MIVD/CIU :

Vragen en/of opmerkingen over de adressering van dit INTSUM richten aan
Accountmanager CO/KW/Klu/KLI